

PvdA

Zeker zijn van Utrecht voor iedereen

Verkiezingsprogramma Partij van de Arbeid
Provinciale Statenverkiezingen 2019

Programmacommissie:

Julie d'Hondt (voorzitter)

Frank Slooten

Lau Bosse

Annet Krijgsman

Rob van Muilekom

Ersin Bolukbas

Hans Blom

Constantijn Jansen op de Haar

september 2018

Inhoudsopgave

Inleiding	p. 4
Zeker zijn van een goede baan	p. 6
Zeker zijn van goed onderwijs	p. 10
Zeker zijn van een betaalbare woning	p. 12
Zeker zijn van mobiliteit	p. 16
Zeker zijn van schone energie	p. 20
Zeker zijn van een aantrekkelijk buitengebied	p. 24
Zeker zijn van invloed	p. 28
Zeker zijn van sterke gemeenten	p. 30

Inleiding

Zeker zijn van Utrecht voor iedereen

Met Utrecht gaat het goed. De economie groeit, de werkloosheid daalt, zowel mensen als bedrijven willen zich graag in onze provincie vestigen. Maar dit betekent niet dat het met iedereen in onze provincie goed gaat. Sterker nog, we zien Utrecht steeds meer veranderen in een provincie waar het alleen nog goed toeven is als je hoog opgeleid bent en een goedgevulde portemonnee hebt. Voor veel mensen is het moeilijk om een betaalbaar huis te vinden, een passende stage of baan te vinden, zich door Utrecht te verplaatsen, of te investeren in zonnepanelen op het dak. Bovendien zorgen al deze mensen en bedrijvigheid ervoor dat onze landschappen maar ook de luchtkwaliteit – en daarmee de gezondheid van iedereen – onder druk komt te staan. Economische groei is dus niet per definitie goed.

De Partij van de Arbeid wil de tweedeling tussen diegenen die het steeds beter krijgen en degenen die minder profiteren tegengaan. In onze ogen heeft iedereen recht op de zekerheid op werk, op goede en betaalbare huisvesting, op onderwijs, op toegankelijk vervoer en op een gezonde leefomgeving. Ja, oude idealen, maar actueler dan ooit. Zij vormen de sociaaldemocratische rode draad in dit programma voor de verkiezingen voor de Provinciale Staten van Utrecht in 2019.

Dit betekent, om alweer een oude slogan aan te halen – ditmaal van de Club van Rome uit 1972- dat er 'grenzen zijn aan de groei'. Willen we echt zo hard ons best doen om nóg meer bedrijven naar Utrecht te halen, ook als dit nog meer files, druk op de woningmarkt en aantasting van de leefbaarheid betekent? Moeten we er niet voor zorgen dat ook mensen die niet kunnen investeren in dure warmtepompen, zonnepanelen of een elektrische auto kunnen meeprofiten van de voordelen van de energietransitie? Moeten we straks echt een kaartje kopen om te genieten van onze mooie natuur- en recreatiegebieden?

De PvdA kiest voor provinciaal bestuur dat niet is gericht op méér groei maar op een eerlijke verdeling daarvan. Dit betekent scherpe keuzes maken, die soms haaks staan op het huidige beleid. We zetten in op meer betaalbare woningen, ook als dit niet anders dan buiten de bebouwde kom kan. We willen de marktwerking uit het OV halen, zodat het laten rijden van een buslijn een politieke keuze is, geen (louter) financiële. We schieten dure investeringen in energiezuinige oplossingen voor. We kiezen voor duurzame landbouw, die geen afbreuk doet aan de Utrechtse landschappen maar daar een natuurlijk onderdeel van uitmaakt.

De provincie is voor veel mensen een onbekende bestuurslaag. Dat zou geen reden mogen zijn om onze inwoners niet serieus te nemen. Onze fractie heeft de afgelopen periode helaas gemerkt dat de provincie vaak onzorgvuldig omgaat met de inspraak van bewoners als het gaat om zaken die hen direct raken zoals de aanleg van een weg langs (of in plaats van) hun huis of tuin, of bij plaatsing van windturbines. De PvdA staat voor een provincie die luistert naar haar burgers en helder communiceert over de beïnvloedingsmogelijkheden. Een duidelijk kader daarvoor ontbreekt en is hard nodig.

Wie kiest voor de PvdA, doet dat niet alleen voor de provincie Utrecht. De nieuwe Provinciale Staten van Utrecht en die van de andere provincies kiezen op hun beurt de leden van de Eerste Kamer. Stem op de partij die provinciaal en nationaal staat voor een eerlijke samenleving waarin iedereen gelijkwaardig mee kan doen – stem PvdA!

Julie d'Hondt
Voorzitter Programmacommissie
Provinciale Statenverkiezingen 2019 Utrecht

Rob van Muilekom
Lijsttrekker PvdA

1.

**Zeker zijn
van een goede
baan**

De economie van Utrecht groeit weer: in 2017 met 3,2 %. In dat jaar kwamen er 9.500 banen bij. Mooie cijfers, maar helaas profiteren niet alle mensen in de provincie. De huizenprijzen rijzen de pan uit en de zekerheid op een vaste baan met goed loon wordt nog steeds kleiner. Deze economische groei zorgt voor kloven in de samenleving, tussen rijk en arm, stad en platteland en mensen met een baan en zonder een baan. De PvdA vindt dat economische groei de verschillen tussen mensen kleiner moet maken, niet groter. Daarom moet het roer om, het niet gaat om 'meer' groei maar om 'betere' groei. De PvdA wil niet de sterke groei volledig accommoderen maar met Rijk en gemeenten in overleg gaan hoe we het wonen en werken richting gebieden met krimp kunnen afbuigen.

De PvdA wil maatregelen zodat iedereen van de economische groei kan profiteren. De provincie heeft als overheid een extra verantwoordelijkheid:

- De provincie sluit alleen contracten met bedrijven, die de cao van hun bedrijfssector respecteren en voldoende mensen met een arbeidshandicap in dienst nemen.
- De provincie geeft zelf het goede voorbeeld door:
  - Personeel zoals schoonmakers, portiers en kantine medewerkers perspectief te bieden, bijvoorbeeld door ze in vaste dienst te nemen
  - Genoeg banen aan te bieden aan mensen met een arbeidshandicap (minimaal het quotum)
  - Geen gebruik te maken van payroll-constructies
- De provincie zorgt, dat scholieren en studenten meer stages aangeboden krijgen en zet zich in om leerwerkbanen te organiseren.

De gezondheidssector biedt werkgelegenheid aan mensen van alle opleidingsniveaus en speelt bovendien een belangrijke rol bij de vergrijzende bevolking. Voor de PvdA is gezondheid daarom één van de belangrijkste sectoren van de Utrechtse economie. De PvdA wil dat de provincie de ontwikkeling van de gezondheidssector krachtig stimuleert en Utrecht omdoopt tot Health Port van Nederland. Daarmee kiest Utrecht een profiel op een terrein waar het sterk in is - het sluit naadloos aan op de ontwikkelingen bij Utrecht Science Park en Food Valley - en dat bovendien past bij de maatschappelijke uitdagingen van de toekomst.

Winkelleegstand willen we oplossen. De provincie moet daarom met gemeenten afspraken maken over de vraag waar wel en waar geen nieuwe winkelruimte wordt gebouwd en hoe we levendige binnensteden en dorpskernen behouden. De PvdA is tegen nieuwe boulevards langs de autowegen en wil dat winkels bijdragen aan een leefbare centra van dorpen en steden. Dit geldt ook voor bedrijventerreinen, we willen verouderde terreinen opknappen en geen nieuwe bijbouwen. Leegstaande kantoorgebouwen willen we waar mogelijk omvormen tot woningen waarvan 35 % in de sociale huursector.

Ook in de provincie kiezen we voor internationale solidariteit. Niet omdat het economisch goed gaat in de provincie maar omdat dit wat ons betreft vanzelfsprekend is. De provincie zal daartoe samenwerking aangaan en ondersteuning bieden aan organisaties en initiatieven vanuit de provincie gericht op internationale samenwerking en ontwikkelingshulp. Dit betekent ook dat wij ons actief inzetten om de titel van 'Fair Trade provincie' die Utrecht sinds 2015 draagt, in de praktijk te brengen.

Dit is wat de PvdA wil in de periode 2019-2023:

- » De provincie Utrecht moet zich richten op betere banen. Niet op meer economische groei.
- » De provincie Utrecht moet alleen nog samenwerken met bedrijven die goed zijn voor hun personeel, echte banen scheppen en de leefbaarheid versterken.
- » De provincie Utrecht moet bekend staan om zijn goede gezondheidszorg en de bedrijven die daar aan bijdragen, de provincie wordt 'Health Port Nederland'.
- » Geen boulevards langs autowegen, winkels en andere functies moeten bijdragen aan een leefbare binnensteden en dorpskernen.

2.

**Zeker zijn
van goed
onderwijs**

De arbeidsmarkt in Utrecht verandert. Beroepen krijgen een andere inhoud: het vak van de monteur door de elektrische auto en fiets, dat van de timmerman door energieneutraal bouwen, en de inzet van ict verandert het werk in de zorg en in de detailhandel. De PvdA wil dat deze banen beschikbaar blijven voor vakmensen. We willen dat jongeren een baan vinden, werknemers baan zekerheid hebben en mensen zonder baan meer kansen krijgen. Daarom wil de PvdA dat de provincie samen met gemeenten, ROC's en het bedrijfsleven in Utrecht een actieplan ontwikkelt waarin het onderwijs weer dicht bij de praktijk komt te staan. Hierin moeten concrete maatregelen worden opgenomen om in samenwerking met scholen en bedrijven ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk studenten een stageplek krijgen. We willen extra aandacht voor vluchtelingen met een verblijfsvergunning, jongeren met een migrantenachtergrond en jongeren met een beperking. Uiteraard geeft de provincie in haar eigen organisatie en bij bedrijven waaraan zij opdrachten verleent, het goede voorbeeld door werk- en leerplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan te bieden.

Goed beroepsonderwijs is niet alleen van belang voor jongeren, maar ook voor werknemers die bij willen blijven in hun vak kennis en voor mensen zonder baan die terug willen op de arbeidsmarkt. Voor de PvdA is het belangrijk dat iedereen zich kan blijven ontwikkelen. Daarom zijn we blij dat ons voorstel voor een onderwijsvoucher, waarbij de provincie investeert in omscholingstrajecten, is aangenomen en nader wordt uitgewerkt.

De toegang tot het onderwijs is verbrokkeld. In Woerden en in Utrecht is er geen vmbo met een bouwprofiel, in Amersfoort kun je geen vmbo elektrotechniek doen. Voor werkenden is het lastig inzicht te krijgen in de vraag welke praktijkcursussen er zijn en of die kunnen worden vergoed. Ook voor mensen zonder werk zijn opleidingen soms ver weg. Daarom moet de provincie zich inzetten voor een beter dekkend netwerk van opleidingen en zorgen voor goede OV- en fietsverbindingen hier naar toe. Wanneer opleidingen dreigen te verdwijnen, moet het provinciebestuur met gemeenten en schoolbesturen om de tafel om dat te voorkomen.

Dit is wat de PvdA wil in de periode 2019-2023:

Een actieplan onderwijs-arbeidsmarkt met de volgende elementen:

- » Meer en betere toegang tot stageplekken, met name voor jongeren met een migrantenachtergrond;
- » Onderwijsvouchers zodat iedereen zich kan blijven bijscholen ongeacht de leeftijd;
- » Werk- en leerplekken creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;
- » Een dekkend netwerk van vakopleidingen in de provincie behouden en uitbreiden waar nodig.

3.

**Zeker zijn van
een betaalbare
woning**

De druk op de woningmarkt wordt steeds groter. Starters en mensen die iets minder te besteden hebben vallen daardoor buiten de boot: voor hen raakt een eigen (huur)huis in Utrecht, met name in de steden, steeds verder buiten bereik. Daarnaast sluit het aanbod lang niet altijd aan op de vraag. Ouderen willen langer zelfstandig wonen, maar dat stelt bepaalde eisen aan het huis. Er zijn ook meer betaalbare woningen gewenst voor de groeiende groep éénpersoonshuishoudens, evenals voor grotere gezinnen. De PvdA wil hier concrete afspraken over maken met gemeenten bij plannen voor nieuwbouw en transformatie. Duidelijke keuzes maken, zowel in de grote steden als in de kleine gemeenten.

We hebben haast: volgens sommige schattingen zijn er tot 2050 wel 170.000 nieuwe woningen in de provincie nodig. Maar deze sterke groei betekent ook een enorme druk op de stad en het omringende landschap. Tegelijkertijd zien we dat in kleine kernen juist door vergrijzing en krimp voorzieningen als scholen, winkels en bibliotheken dreigen te verdwijnen. We willen dan ook inzetten op een goede spreiding van woningen: niet alleen bouwen daar waar de vraag het grootst is, maar juist ook kijken naar gebieden waar de leefbaarheid in de knel komt. De provincie moet gemeenten in regioverband daarbij samen met woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars ondersteunen: met kennis, financiële garanties en procesondersteuning.

De PvdA wil primair inzetten op binnenstedelijke verdichting, maar wel op een gezonde en leefbare manier. In diverse kleinere gemeenten als Wijk bij Duurstede en Oudewater, maar ook onze nieuwe gemeente Vijfheerenlanden, zien we echter dat de grenzen aan binnenstedelijke oplossingen zijn bereikt. We ontkomen er niet aan dan ook aan de randen van de steden te ontwikkelen zolang als de nieuwbouw aansluit bij de woningbehoefte en natuur en landschappelijke kwaliteit gespaard blijven.

De woningmarkt heeft een bovenlokaal karakter. In de afgelopen jaren zijn daarom op initiatief van de PvdA regionale woonvisies opgesteld, waarin de provincie met gemeenten en andere betrokken partijen de gewenste ontwikkelingen op de woningmarkt in kaart heeft gebracht. Daarmee kan de groei zowel in de steden als in de kleinere gemeenten worden ondersteund en onderling worden afgestemd. Daarbij moet de overheid actief sturen op bouw van betaalbare woningen in het middensegment en sociale huur: als we dit aan de markt overlaten gaan de prijzen alleen maar verder omhoog en riskeren we een herhaling van de woningmarktcrisis in 2008. Met gemeenten willen we afspraken maken dat ze dit ook vastleggen in hun prestatieafspraken met de corporaties en bij de uitgifte van gronden.

Naast de bouw van woningen door professionele partijen, wil de PvdA ruimte bieden aan woningbouwinitiatieven van particulieren. Zelfbouwprojecten, het ombouwen van leegstaand vastgoed tot woningen en het zelf afbouwen van cascowoningen dragen bij aan betrokkenheid bij je eigen woonomgeving en aan sociale samenhang, zaken waar de PvdA groot belang aan hecht. We willen zulke ontwikkelingen daarom blijven ondersteunen met een provinciaal ontwikkelingsfonds.

Het spreekt voor de PvdA vanzelf dat bij de bouw en de renovatie van huizen duurzaamheid en energiebesparing centraal staan. Dat draagt bij aan de werkgelegenheid in de bouwsector en we brengen er een klimaatneutrale provincie mee dichterbij. De investeringen die daarvoor nodig zijn, mogen echter niet leiden tot een onevenredige stijging van de woonlasten in de sociale huursector, zie daarom ook ons voorstel voor een duurzaamheidsfonds in het hoofdstuk over duurzame energie.

Gebiedsontwikkelingen, de aanleg van nieuwe woonwijken en transformatie van bestaand stedelijk gebied, zoals dat op grote schaal de komende jaren plaatsvindt, zijn uitgelezen

kansen om gebieden op een klimaatbestendige manier in te richten. Meer groen zorgt voor verkoeling in de steeds hetere zomers en betere opvang van het water bij heftige regenbuien. Bovendien is het gezond en mooi! De polder Rijnenburg biedt ook de mogelijkheid om wonen, recreatie, duurzaamheid en energiewinning integraal inhoud en vorm te geven. PvdA wil dat deze gebiedsontwikkeling integraal wordt uitgewerkt, waarbij er ruimte dient te zijn voor experimenten en nieuwe concepten met drijvende woningen en klimaatbestendige inrichting.

Dit is wat de PvdA wil in de periode 2019-2023:

- » Topprioriteit geven aan betaalbare woningen in een groene en gezonde leefomgeving.
- » Bouwen aan de randen van de stad en kleine kernen, als de binnenstedelijke mogelijkheden opraken en de groene buitenruimte daarbij sparen.
- » Leegstaand vastgoed verbouwen tot energieneutrale woningen en bouwen op braakliggende (bedrijfs)terreinen. Hoogbouw bij knooppunten van openbaar vervoer, wat helpt het autogebruik te verminderen.
- » In projecten waarbij de provincie betrokken is minimaal 35% sociale woningbouw realiseren en 30% betaalbare huurwoningen in het middensegment (tot € 850,-)
- » Om leegstand van panden in de binnenstad tegen te gaan stimuleert de provincie "wonen boven winkels".
- » Wij kiezen voor een integrale planontwikkeling van de polder Rijnenburg en Reijerscop waarin op de beschikbare 1100 ha. groen en recreatie wordt gecombineerd met duurzame woningbouw (tot wel tienduizend woningen) en grootschalige winning van schone energie.

4.

Zeker zijn van mobiliteit

Je comfortabel kunnen verplaatsen van A naar B is een voorwaarde om volwaardig deel te nemen aan de samenleving. Daarbij hebben we niet allemaal de luxe dat we voor het meest geschikte vervoermiddel kunnen kiezen: niet iedereen kan een auto (of een elektrische fiets) betalen en ook mensen met een beperking zijn vaak aangewezen op het openbaar vervoer. Voor wie de keuze wel heeft, is die niet vrijblijvend: meer autoverkeer in de provincie levert meer files op, meer geluidsoverlast en milieuvervuiling, en meer wegen maken het Utrechtse landschap er niet mooier op. De PvdA zet daarom vol in op openbaar vervoer en fiets; zo kan iedereen meedoen en bieden we alternatieven voor de auto.

Openbaar vervoer

Goed OV is een belangrijk middel tegen de tweedeling in de samenleving. Het maakt het voor iedereen mogelijk naar werk, school of ziekenhuis te gaan en sociale contacten te onderhouden. Als alternatief voor de auto betekent het bovendien minder milieuvervuiling en minder files. Verdere ontwikkeling van een lightrail- of spoorverbinding Hilversum-Utrecht-Breda is daarom wenselijk en er moet een multimodaal OV-knooppunt komen op het Utrechts SciencePark. Maar in haar streven om zoveel mogelijk mensen de bus in te krijgen, legt de provincie volgens de PvdA het accent te veel op de "vette" lijnen. Bij gelijkblijvend budget gaat dat ten koste van de lijnen die minder vol zitten, maar waar mensen wel afhankelijk van zijn. Een aantal van die "dunne" lijnen hebben we de afgelopen jaren eerst zien versoberen, om daarna te verdwijnen, in Leusden en Amersfoort en in Utrecht.

Zo moet het niet. De PvdA vindt dat de behoeften van de inwoners, met name de meest kwetsbaren, belangrijker zijn dan de vraag hoe goed een lijn bezet is. Dat betekent niet dat we lege bussen willen laten rondrijden, wel dat slimme oplossingen en maatwerk moeten worden gezocht die flexibel en vraagafhankelijk kunnen worden ingezet. Het openbaar vervoer moet goed toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. Regiotaxi's zijn een goede en noodzakelijke aanvulling op het reguliere OV. De kwaliteit van de dienstverlening is bij de aanbesteding doorslaggevend, niet de laagste prijs. De provincie moet als opdrachtgever ook letten op fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden voor bus- en regiotaxichauffeurs.

Dit is wat de PvdA wil in de periode 2019-2023:

- » Goed toegankelijk en betaalbaar openbaar vervoer en een fijnmazige dienstregeling.
- » Meer maatwerk en minder marktwerking in het OV: er komt een OV-bureau bij de provincie dat de dienstregeling maakt en jaarlijks ter goedkeuring voorlegt aan Provinciale Staten. De sociale functie van het OV staat daarin centraal.
- » Er komt een onderzoek naar de kosten van gratis OV voor minima in de daluren.

Fiets

Als het aan de PvdA ligt pakken nog meer forenzen en studenten de fiets: goed voor de gezondheid en voor het milieu en het vermindert de druk op het openbaar vervoer. Dat vereist wel investeringen in aantrekkelijke fietsroutes, stallingen en leenfietsconcepten. Om tot een dekkend netwerk van fietsroutes te komen dienen ontbrekende schakels opgepakt te worden, zoals Houten-Nieuwegein-Utrecht west, Uithof-Zeist, Ponlijntrace Amersfoort-Leusden-Woudenberg en langs het Amsterdams Rijnkanaal. Daarnaast zijn (verbeterde) fietstunnels noodzakelijk bij Leersum en Austerlitz en een Fietsroute F27 van Vianen naar Utrecht.

Dit is wat de PvdA wil in de periode 2019-2023:

- » Versneld voltooiën van een dekkend netwerk van snelfietsroutes (bij voorkeur niet naast doorgaande wegen).
- » Meer (gratis) fietsenstallingen bij treinstations, tram- en bushaltes.
- » Een publiekscampagne om verschillende groepen fietsers, zoals amateurwielrenners en speedpedelec-gebruikers, te stimuleren tot veilig gedrag.

Auto

Meer asfalt betekent meer files. Liever investeert de PvdA dan ook in beter gebruik van het bestaande wegennetwerk en in de ontwikkeling en opschaling van nieuwe mobiliteitsconcepten. Nieuwe wijken moeten zo worden aangelegd dat zij met het openbaar vervoer en met de fiets uitstekend bereikbaar zijn. Er wordt al geëxperimenteerd met minder parkeerplaatsen en meer (elektrische) deelauto's in nieuwbouwprojecten, die kant moeten we op.

Dit is wat de PvdA wil in de periode 2019-2023:

- » Wél investeren in duurzaam onderhoud en veiligheid van het bestaande wegennet, maar niet in uitbreiding.
- » Bij gebiedsontwikkelingen nieuwe mobiliteitsconcepten onderdeel te laten zijn van de planontwikkeling en ook het gebruik van elektrische deelauto's stimuleren.

Vertaald naar concrete situaties in diverse gemeenten betekent dit, dat:

- » De rondweg bij Veenendaal-oost (N233) 1x1 blijft;
- » De A27 bij Amelisweerd niet wordt verbreed;
- » Alle drie de kruisingen in de Noordelijke Randweg Utrecht ter wille van de leefbaarheid in Overvecht ondertunneld worden en de maximum snelheid op de aansluitende Zuilense Ring wordt verlaagd tot 80 km/u;
- » We bij de verbreding van de Rijnbrug de mogelijkheid openhouden om in plaats van 2x2 rijstroken er 3 (tidal flow) rijstroken plus een vrije busbaan aan te leggen;
- » Er geen Westelijke randweg komt bij Woerden maar wel de oostelijke aansluiting van Houten op de A12.

5.

**Zeker zijn
van schone
energie**

Klimaatverandering is een feit. Maar we kunnen veel doen om verdere opwarming te beperken. We moeten onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen (kolen, olie en gas) verminderen en vaart maken met de omschakeling naar energiebronnen waarmee we geen broeikasgas produceren: zon, wind, aardwarmte, biovergisting, etc. Die zijn soms duurder, zeker in de aanloop- en ontwikkelingsfase. Maar wie ze om die reden afwijst, suggereert ten onrechte dat we een keuze hebben.

Eerlijk delen

Voor de Partij van de Arbeid is het belangrijk dat de baten en de lasten van de energietransitie eerlijk verdeeld worden, zodat deze een bijdrage levert aan het verminderen van de tweedeling. Zonnepanelen en warmtepompen bijvoorbeeld vereisen flinke investeringen – ook mensen die dat niet kunnen opbrengen moeten kunnen profiteren van de lagere energierekening die dit oplevert. Om inwoners te helpen hun woningen energieneutraal te maken via een provinciaal duurzaamheidsfonds. Wie daar – tegen zachte voorwaarden – van leent om de nodige investeringen in zijn huis te doen, kan die lening aflossen met wat hij jaarlijks op de energierekening bespaart. Het liefst sluiten we aan bij bestaande initiatieven van gemeenten, die vaak al dergelijke leningen of subsidies verstrekken. Het fonds kan wat ons betreft ook ingezet worden om asbest van daken te verwijderen en te vervangen door bijvoorbeeld zonnepanelen. Ook ondersteunen we loketten waar je terecht kunt met vragen over het energiezuinig maken van je woning. Nieuwe woningen worden zo gebouwd dat zij energieneutraal zijn (“nul op de meter”), zonder gasaansluiting.

Geen fossiele brandstoffen

De provincie Utrecht heeft zich tot doel gesteld om in 2040 volledig klimaatneutraal te zijn. Dat betekent dat we heel snel en heel veel moeten investeren in schone energiebronnen. Aardgas hoort daar niet, of zeer beperkt bij. Het is weliswaar schoner dan kolen en olie, maar uit Groningen willen we het niet meer halen vanwege het aardbevingsgevaar en andere landen die het kunnen leveren hebben soms beleid waar we liever niet van afhankelijk willen zijn vanwege leveringszekerheid. In fossiele energie wil de PvdA niet meer investeren, dus geen proefboringen naar schaliegas en geen gaswinning bij Woerden. Wij zetten in op hernieuwbare, niet-vervuilende energiebronnen. Dat is ook niet alleen gunstig voor de luchtkwaliteit en gezondheid van iedereen, het is ook economisch de verstandigste keuze: de energietransitie levert banen op, juist voor praktisch geschoolden en verlaagt ook nog eens de energierekening voor zowel huishoudens als bedrijven.

Wind en zon

Om in 2040 echt klimaatneutraal te kunnen zijn, moeten er meer windmolens en zonneparken in Utrecht komen. De provincie neemt hierin de regie. Wij hebben in het klimaatakkoord van 2013 tussen Rijk en provincies afgesproken dat in Utrecht 65,5 megawatt aan windenergie wordt opgewekt in 2020. Amper de helft van deze doelstelling is nu bereikt, en dit terwijl wij de kleinste opgave hebben van alle provincies. Onze doelstelling is dat in 2023 tenminste 16% duurzame energie wordt opgewekt. De ambities moeten flink omhoog want op dit moment staat de teller voor Utrecht op een schamele 3%. De provincie maakt concrete afspraken met de regio's op het gebied van hernieuwbare electriciteitsproductie om met wind, zon, biomassa en geothermie de doelstelling van 16% te realiseren. Windmolens op land blijven nodig om onze doelstellingen te halen. We willen dat de provincie actief stuurt op windmolens in coöperatieverband: op die manier profiteren omwonenden mee van de opbrengsten, wat niet meer dan redelijk is. Wij juichen bewonersinitiatieven toe op het gebied van duurzame energie. Er ligt dan een eerste basis voor draagvlak in de omgeving. Daarnaast moet er een plan komen voor de aanleg van zonneparken en de voorwaarden waaronder die mogelijk zijn.

Ook aardwarmte (geothermie) is een interessante en schone manier om in onze energiebehoefte te voorzien, de mogelijkheden moeten verder worden onderzocht. De provincie neemt daarnaast de regie in de aanleg van een warmtenetwerk, waarbij de restwarmte van bedrijven wordt gebruikt voor de verwarming van woningen en kantoren. Proeven met biovergisting van bijvoorbeeld bermmaaisel worden ondersteund, evenals het opslaan van koude en warmte in het oppervlaktewater. Ook zien we een rol voor de provincie weggelegd bij het reguleren van het energienetwerk: productie en consumptie van schone energie bij voorkeur zo dicht mogelijk bij elkaar, zodat er geen dure dikke transportkabels moeten worden aangelegd. We steunen initiatieven die zorgen voor opslag van energie zoals het gebruik van batterijen (bv van elektrische auto's), zodat vraag en aanbod beter op elkaar aansluiten en piekbelasting van het net wordt voorkomen.

Dit is wat de PvdA wil in de periode 2019-2023:

- » Een duurzaamheidsfonds om inwoners te helpen bij het duurzaam maken van hun woning, bij voorkeur samen met gemeenten of het rijk.
- » De ambitie van 16% duurzame energie in 2023 vastleggen in afspraken per regio met de gemeenten.
- » Alleen nog energieneutraal bouwen, zonder gasaansluiting.
- » De provincie is regisseur van de aanleg van warmtenetwerken voor het gebruik van restwarmte.
- » De provincie is regisseur van de bouw van windmolens en zonneparken in coöperatieverband. De provincie steunt experimenten en pilots om alternatieve energiewinning te stimuleren.

6.

**Zeker zijn van
een aantrekkelijk
buitengebied**

Dat mensen graag in de provincie Utrecht wonen en werken is niet alleen te danken aan haar centrale ligging. Minstens zo belangrijk zijn het gevarieerde landschap, het prachtige cultureel erfgoed en de natuur: de Utrechtse Heuvelrug met zijn bossen en heidevelden, het Groene Hart met zijn plassen en weiden, het Rivierengebied, Eemland en de Nieuwe en Oude Hollandse Waterlinie. Die beschermen we tegen de permanente druk van verstedelijking en van de landbouw. Want ze zijn Ze zijn essentieel voor een groen en gezond leefmilieu, waarin we met zijn allen recreëren.

Een gezond leefmilieu betekent veel en toegankelijk groen om de steden en grotere kernen. Dat draagt bij aan de geestelijke en lichamelijke gezondheid van de inwoners. De PvdA onderschrijft dan ook van harte het advies van de Gezondheidsraad om in zulke groene landschappen rond het stedelijk gebied te blijven investeren en daar in ruimtelijke plannen voldoende ruimte voor te reserveren. Wij ondersteunen dan ook het initiatief voor Utrechtse ringparken.

Aansluitend aan het Natuur Netwerk Nederland heeft de provincie nog 3000 hectare in de zogeheten Groene Contour: landbouwgebied waar op vrijwillige basis natuur van kan worden gemaakt. Door geldgebrek komt daar nog maar weinig van terecht. De PvdA wil een financiële impuls geven van 3 miljoen, waarmee de Groene Contour in 2030 kan zijn gerealiseerd.

Maar het beschermen van natuurgebieden heeft weinig zin als de landbouw in de provincie niet op een andere leest wordt geschoeid. Veel soorten dieren en planten zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van het agrarische cultuurlandschap, maar worden door schaalvergroting en intensivering bedreigd. Een natuurrijk landschap is van belang voor bewoners en bezoekers van de provincie. Ze genieten ervan en het nodigt uit tot bewegen, zoals wandelen en fietsen. Als boeren besluiten tot een natuurvriendelijker bedrijfsvoering profiteren dus niet alleen vogels, insecten, bloemen en kruiden daarvan, maar ook de mensen. Minder intensieve veeteelt, minder kunstmest en bestrijdingsmiddelen, minder produceren voor de wereldmarkt en meer voor de regio, een landbouw kortom waarin weer plaats is voor natuur: de PvdA wil dat boeren gestimuleerd worden om hieraan zelf een bijdrage te leveren. Veel boeren willen wel omschakelen, maar worden hierin gehinderd door de almaar groeiende regelgeving en daarmee gepaard gaande investeringonzekerheid. Er moet in het landbouwbeleid samen met boeren gekeken worden naar maatwerk en creatieve oplossingen: het resultaat is belangrijker dan de regels.

Een minder intensieve landbouw kan bovendien fors bijdragen aan vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. In het veenweidegebied in het westen van de provincie wordt de grondwaterstand ter wille van de landbouw laag gehouden. Bij het verbranden en inklinken van het veen dat het gevolg is van die verdroging, komen tonnen CO₂ vrij. Door die gebieden te vernatten en met andere landbouwsystemen te experimenteren kunnen we die uitstoot drastisch verminderen en slaan we twee vliegen in één klap: een aantrekkelijker landschap met meer natuur, en minder broeikasgas. Dit houdt in dat we de functie van een gebied afstemmen op het natuurlijke peil.

De PvdA wil er voldoende ruimte is voor de inwoners in de dorpen en de steden om te bewegen, te ontspannen en te ontmoeten; de verbinding tussen stad en land dient optimaal te zijn. Naast de mooie natuur en landschap is er ook veel cultureel erfgoed te bewonderen; met de fiets en te voet dient dit toegankelijk te zijn. De toegang tot recreatieve voorzieningen zoals het Henschotermeer dient voor iedereen gratis toegankelijk te zijn. De provincie en gemeenten dienen daarin samen hun verantwoordelijkheid te nemen.

Dit is wat de PvdA wil in de periode 2019-2023:

- » Blijven investeren in groen en ruimte om de stad voor beweging, ontspanning en ontmoeting
- » Een financiële impuls om de Groene Contour in 2030 gerealiseerd te kunnen hebben door jaarlijks hier 3 miljoen euro voor vrij te maken als investeringsmiddelen en procesondersteuning.
- » Meer maatwerk om boeren te ondersteunen in de omschakeling naar natuurvriendelijke landbouw.

7.

**Zeker zijn
van invloed**

De tweedeling in de samenleving zien we helaas ook terug als het gaat om inspraak op beslissingen van de overheid. Hoogopgeleide, mondige burgers zijn vaak goed geïnformeerd en kennen de weg langs inspraakavonden en bezwaarschriften via actiescomités, petitieën en (sociale) media om iets voor elkaar te krijgen of juist tegen te houden. Voor anderen zijn dit soort beïnvloedingsmogelijkheden juist vaak ondoorzichtig en ingewikkeld, zeker bij een overheidslaag als de provincie, die wat verder van mensen af staat. Terwijl plannen voor een weg of een windmolen wel grote gevolgen kunnen hebben op je eigen leven.

De provincie schiet nu tekort als het gaat om het duidelijk maken voor iedereen wat de plannen zijn, en op welke manier je als belanghebbende hierover je mening kunt laten horen. Een helder kader ontbreekt: de te volgen werkwijze en de verwachtingen over de eigen rol en verantwoordelijkheid van bewoners zijn vaak niet duidelijk. Soms veranderen de spelregels halverwege het proces en krijgt een klankbordgroep opeens een zwaarwegende adviesrol die vervolgens weer wordt genegeerd. Dit soort willekeur is funest voor het vertrouwen in de overheid en maakt mensen boos en onzeker.

De PvdA wil de inwoners meer een directe rol en verantwoordelijkheid geven over hun eigen leefomgeving. De provincie moet bij (infrastructurele) plannen en projecten vooraf een helder kader creëren en ook duidelijk en tijdig communiceren wat de mogelijkheden zijn om je mening te geven en wat er met die mening gedaan wordt. Onorthodoxe communicatiemiddelen moeten daarbij actief worden gebruikt, passend bij de doelgroep: niet iedereen leest tenslotte de huis-aan-huisbladen of scant dagelijks de website van de provincie. Daarnaast moet de provincie bewonersinitiatieven stimuleren en ondersteunen die aansluiten bij de taken van de provincie, met een houding die 'ja mits' uitstraalt. Bijvoorbeeld op het vlak van het verduurzamen woningen, het winnen van schone energie, het opzetten van bewonerscollectieven en dergelijke. Provinciale ambtenaren moeten worden geschoold in goede omgang met bewoners. Te vaak zien we nu nog dat processen die met de beste bedoelingen zijn gestart, stuklopen door miscommunicatie.

De PvdA ziet dit investeren in de kwaliteiten en betrokkenheid van onze inwoners als de basis voor een actieve burgerparticipatie, die uiteindelijk ook leidt tot een goede integratie van iedereen in de samenleving. De provincie dient mensen het vertrouwen te geven dat hun stem niet alleen wordt gehoord, maar ook een serieuze plek krijgt in de besluitvorming. Dit betekent niet dat de burger altijd zijn zin krijgt, maar het voorkomt wel een hoop frustratie.

Dit is wat de PvdA wil in de periode 2019-2023:

- » Een helder kader van de mogelijkheden waarop je als burger provinciale besluitvorming kunt beïnvloeden.
- » Een moderne en duidelijke communicatiestijl van de provincie met de inwoners.
- » Een betere ondersteuning van particuliere initiatieven die aansluiten op provinciale taken.

8.

Zeker zijn van krachtige gemeenten

De PvdA ziet de gemeente als eerste overheid. Dat wil zeggen dat de gemeente eerst zelf aan zet zijn om haar uitdagingen en ambities voor de toekomst goed invulling te geven. Tegelijk constateren we dat steeds meer onderwerpen een bovenlokaal dan wel regionaal karakter hebben; we denken daarbij aan de woningmarkt, de economie, de natuur en het landschap en het invulling geven van de recreatievoorzieningen en fietsroutes. Het denken en doen binnen gemeenten dient daarom naar ons idee immer gepaard te gaan met een regionale blik. De provincie dient deze afstemming en samenwerking op regionaal niveau actief te stimuleren en de betrokken partijen en organisaties te verbinden. Als knelpunten blijven liggen dan dient de provincie nadere stappen te nemen opdat er wel de juiste beweging en actie komen. Goede voorbeelden lopen inmiddels in het Groene Hart, het Utrechts Science Park, Food Valley, Nationaal Park de Heuvelrug en het Rivierengebied.

Een belangrijk en bijkomend item is dat onze Utrechtse gemeenten in omvang en inwoneraantal nogal verschillen: van 5.000 tot 340.000 inwoners. Wij zien dat er een tweedeling dreigt in de provincie, waarbij de twee grote steden Utrecht en Amersfoort veel kennis, kracht en middelen ontwikkelen maar dat tegelijk kleinere gemeenten in de buitengebieden problemen hebben om hun voorzieningen op peil te houden en de vergrijzing van de bevolking te keren. De PvdA vindt dat de provincie moet borgen dat de kleinere gemeenten hun taken goed kunnen blijven uitvoeren en de dienstverlening aan haar inwoners op peil blijft. Het behoud van de eigen cultuur en identiteit zijn daarbij belangrijke waarden.

Daarom wil de PvdA dat de provincie stimuleert dat elke gemeente met haar buurgemeente(n) een beeld schetst hoe zij tegen haar toekomst aankijkt en daar sturing aan wil geven. De opbrengst dient de provincie mee te nemen in de provinciale Omgevingsvisie. Van bovenaf wil de PvdA geen gemeentelijke herindelingen doorvoeren.

Dit is wat de PvdA wil in de periode 2019-2023:

- » Ruimte geven aan gemeenten om hun eigen verantwoordelijkheid te nemen;
- » Regionale samenwerking stimuleren en faciliteren;
- » Geen fusies van bovenaf opleggen.

